

2021. I. félév

EUSRAT

Műhelytanulmányok

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikolettá Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerektők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszeresztő: Fehér Angéla

ISBN 978-963-531-786-8 (elektronikus PDF)

ISBN 978-963-531-787-5 (ePub)

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
EUSTRAT Műhelytanulmányok 2021. I. félév	10
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Unió 2020-ban VIII. – A jogállamiság-politika előretörése	11
<i>Tárnok Balázs</i> Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést	16
<i>Gát Ákos Bence</i> Az EU Alapjogi Chartája – a kifogatott instrumentum?	24
<i>Gát Ákos Bence</i> Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére	27
<i>Tárnok Balázs</i> Vajúdtak a hegyek és egeret szültek – az uniós lobbí átláthatóvá tételének újabb felvonása	30
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában	38
<i>Bence Ákos Gát</i> Charter of Fundamental Rights of the European Union: A Reinterpreted Instrument?	41
<i>Pató Viktória Lilla</i> Az Európai Unió 2020-ban X. – Digitális szakpolitikai összefoglaló	44
<i>Pató Viktória Lilla</i> Nyilvános és ingyenes digitális hálózatok, Magyarország pályázati teljesítménye a WiFi4EU projektben	49
<i>Pató Viktória Lilla</i> Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács	53
<i>Pató Viktória Lilla</i> „Ez egy boldog nap” – 2021 Digitális Közgyűlés Lisszabonban	60
<i>Pató Viktória Lilla</i> Magyarország igazságügyi rendszerének digitális fejlettsége: tanulságok a 2021-es uniós igazságügyi eredménytábla mutatóiból	64
<i>Áron James Miszlivetz</i> Cybersecurity in the European Union: Possibilities and Perspectives	68
<i>Viktória Lilla Pató</i> How EU Council Pandemic-Trio-Presidency Fosters Artificial Intelligence	73

<i>Bagi Nikoletta Dóra</i>	
Tagállami mozgástér az Európai Szemeszter tükrében – avagy csorbítja-e az Európai Szemeszter a tagállamok önálló gazdaságpolitikáját	78
<i>Tárnok Balázs – Nagy Dénes András</i>	
Folytatódik? A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés jövője	83
<i>Varga Csilla</i>	
Kettős állampolgárság – az élet hol ad, hol elvesz	89
<i>Tárnok Balázs</i>	
Véget ért a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtése – mi következik most?	92
<i>Tárnok Balázs</i>	
Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól	100
<i>Balázs Tárnok</i>	
European Commission: Ukraine Must Respect the Rights of National Minorities	104
<i>Kalas Vivien</i>	
Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok	113
<i>Bagi Nikoletta Dóra – Mislivetz Áron James</i>	
Európai Egyetemek: transznacionális szövetségek és innováció	118
<i>Varga Csilla</i>	
EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése	124
<i>Mislivetz Áron James – Felde András Bence</i>	
Szerbia és az Európai Unió a táguló nyugat-balkáni térségben	127
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Three Factors Contributing to the Worsening of Russian–Turkish Relations	140
<i>Petri Bernadett</i>	
Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben, avagy: „Épelméjű üdülővendégek nem lehet világfürdőhelyet bazírozni”	144
<i>Petri Bernadett</i>	
Vállalati etika járványhelyzetben – felelős vállalatirányítási előírások az uniós jogalkotásban	153
<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői mandátum és frakciótagság – mivel jár a Fidesz-delegáció távozása a néppárti képviselőcsoportból	160
<i>Nagy Dénes András</i>	
Visegrád 30: intézményesül a V4?	166

Szerzők rövid szakmai életrajza

Petri Bernadett a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerzett jogi diplomát. Tanulmányait köztársasági ösztöndíjjal végezte, emellett harmadévtől az Európai Közigazgatási Képzési Ösztöndíjprogram ösztöndíjasa. Ezt követően a Cambridge-i Egyetem képzése során angol jogi és európai uniós szakirányú tanulmányokat folytatott 2007 és 2010 között, majd közgazdasági szakterületen szerzett másoddiplomát a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdasági Továbbképző Intézeténél 2012-ben.

A jogi szakvizsga megszerzése után Budapesten, majd Brüsszelben folytatta szakmai tevékenységét gazdasági jogi, szellemi alkotások joga, nemzetközi jogi és társasági jogi területen angol, német és francia nyelven.

Az Európai Parlament Schuman gyakornoki programja keretében került az uniós intézményekhez, ennek során először az Európai Parlament Elnökségi Főigazgatóságánál dolgozott, majd az Európai Néppárt európai parlamenti frakciójánál szerzett további gyakorlatot. 2014-től szakmai tanácsadó az Európai Parlamentben, jogi, oktatásügyi területen, ezen belül szerzői jogi, valamint a digitális belső piachoz kapcsolódó egyéb jogalkotásért felelős.

Ezt követően az Európai Bizottságnál Navracsics Tibor oktatásért, kultúráért, ifjúságpolitikáért és sportügyekért felelős uniós biztos kabinetjének Erasmus-programért, a DiscoverEU kezdeményezésért és az intézményközi kapcsolatokért felelős munkatársa.

Jelenleg politikai tanácsadó az Európai Parlamentben, és oktatói tevékenységet folytat a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Európajogi Tanszékén intézményi kapcsolatok és az uniós intézmények gyakorlati működésének témakörében. 2020 márciusától a Nemzeti Közszerzői Jogi Intézet (EJJI) keretében működő Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSTRAT) kutatója.

Pongrácz Bálint 2019-ben kezdte meg tanulmányait a Lancasteri Egyetem egy közgazdaságtant, politológiát és filozófiát párhuzamosan oktató kombinált szakán (PPE).

2020 decemberétől a Nemzeti Közszerzői Jogi Intézet (EJJI) keretében működő Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSTRAT) munkatársa.

Legfőbb kutatási területe az általa közvetlenül megélt brexit okozta változások, különös tekintettel annak az európai felsőoktatási piacra gyakorolt hatásaira.

Petri Bernadett

Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben, avagy: „Épelméjű üdülővendégek nem lehet világfürdőhelyet bazírozni”¹

Az AFCO és a JURI Bizottság egy hosszú évek óta előkészítés alatt álló ötletet öntött szavakba legújabb jelentéstervezetével, amelynek témája az uniós intézmények átláthatóságának és feddhetetlenségének egy független uniós etikai szerv létrehozása révén történő megerősítése. A jelenlegi, meglehetősen széttagolt etikai ellenőrzési rendszer alapvetően az intézmények közötti, Szerződéseken alapuló erőviszonyok következményeként jött létre. Másrésztől azonban valóban módosításra szorulhat, elsősorban az etikai testületek tagjainak kinevezésével és a működésükkel kapcsolatos átláthatóság növelése érdekében. Észszerű reform helyett azonban egy mindenható és minden eddigi formációt maga alá gyűrő intézményközi szerv áll a javaslat középpontjában. Az indokolt szokás szerint az európai pártpolitikai törekvések között kell keresnünk. A zöldpárti javaslat elsődleges célja ugyanis nem egy etikusabban működő uniós intézményrendszer, hanem egy negyedik uniós csúcspozíció létrehozatala, amelynek az Európai Zöldek az élére állhatnak.

Mint arról korábbi írásunkban említést tettünk,² a régen zöldpárti, majd liberálissá avanszált Pascal Durand jelentésében³ már 2016-ban megjelent az etikai testület ötlete az Európai Parlamentben. Az Európai Zöldek szinte kisajátították a kezdeményezést, és még európai választási kampányukban⁴ is kiálltak mellette, s hozzájuk hasonlóan tettek a szocialisták és a liberálisok is.

Ekkora baloldali nyomást követően, nem meglepő módon Věra Jourová „Értékek és átláthatóság” portfólióért felelős biztos is elkötelezte magát amellett,

¹ Rejtő Jenő. *A tizennégy karátos autó*. Budapest, Alexandra, 2016.

² Petri Bernadett: *Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 29.

³ European Parliament: *Report on Commissioners' Declarations of Interests – Guidelines [2016/2080(INI)]* (2016. október 28.).

⁴ The Greens: *Time to Guarantee Ethics and Integrity in the EU* (2019. július 4.).

Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben...

hogy együttműködik az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal egy, valamennyi uniós intézmény számára közös, független etikai szerv létrehozása érdekében, sőt maga Ursula von der Leyen is, aki mind saját öt éves politikai programjában, mind pedig Jourová 2019-es megbízólevelében⁵ kitért erre.

Miután azonban az Európai Bizottság a szokásos módon járt el, és az eddigi éves munkaprogramokban halvány utalást sem tett arra, hogy fenti elköteleződését miként kívánja tettekre váltani, a Parlament szintén a szokásos módon járt el: kezdeményezési jogkör híján jogi értelemben ugyan nem, de politikai értelemben elsőként lépett. A Jogi Bizottság 2020. novemberi ülésén, az Alkotmányügyi Bizottság pedig 2021. január végén mutatta be a vonatkozó jelentéstervezetet, előbbiért a liberális francia Stéphane Séjourné, utóbbiért pedig a zöldpárti német Daniel Freund felel. S bár az Európai Parlament jelentéseinek műfajától a homályos megfogalmazások és a tartalmi zavarok sosem álltak távol, a két szakbizottság fenti jelentéstervezetei e téren még a szokásosnál is magasabbra törnek, olyannyira, hogy az így kialakult helyzetet csak Rejtő-idézetekkel lehet megfelelően jellemezni.

„A közügy mindenkinek kedvenc magánügye”⁶

A jelenlegi helyzet összeférhetlenségi vizsgálatok és etikai szervezetek terén vitán felül igen komplikált. Mindez azzal magyarázható, hogy egyfajta intézményközi „fékek és ellensúlyok” elv alapján működnek ezek a dolgok, kicsit klaudikáló (sántikáló) erőviszonyokkal és meglehetősen széttagolt módon. Mindez azonban még a legjobb demokráciákban is előfordulhat. Ha etikai szabályokról beszélünk, akkor egy sorban merül fel az európai parlamenti képviselők státútuma és az Európai Parlament eljárási szabályzata, valamint az uniós biztosokra vonatkozó magatartási kódex és a Bizottság eljárási szabályzata. A jelenlegi etikai keretrendszer szerint ugyanis az Európai Bizottság önmagát ellenőrzi etikai szempontból, az Európai Parlament szintén önmagát ellenőrzi etikai szempontból, de még az Európai Bizottságot is. Az etikai vizsgálatok intézményközi szövevényéből az Európai Tanács teljes mértékben kimarad.

Az Európai Bizottságnál a három tagból álló Független Etikai Bizottság véleményezi többek között azt, hogy az európai biztosoknak a hivatali idejük

⁵ European Commission: *Mission Letter: Věra Jourová Vice-President for Values and Transparency* (2019. december 1.).

⁶ Rejtő Jenő: *Piszkos Fred közbelép*. Szentendre, Mercator Stúdió, 2014.

után tervezett tevékenysége összhangban áll-e az összeférhetlenségi szabályokkal, majd ezeket az észrevételeket közli a Bizottság elnökével. Ezenfelül az is feladatai közé tartozik, hogy a Bizottság elnökének felkérése esetén véleményt adjon a biztosokra vonatkozó magatartási kódex rendelkezéseinek értelmezéséről. Az etikai bizottság összetétele meglehetősen eshetőlegesnek tűnik: az Európai Bíróság korábbi bírója és a Bizottság Jogi Szolgálatának tagja, majd főigazgató-helyettese (a finn Allan Rosas), egy német szociáldemokrata volt EP-képviselő, aki etikai tisztsége mellett Andriukaitis, a Juncker-bizottság litván egészségügyi biztosja mellett tanácsadóként is működött (Dagmar Roth-Behrendt), valamint egy osztrák bizottsági karriertisztviselő, aki húsz éven keresztül különböző bizottsági igazgatási egységek főigazgatójaként dolgozott (Heinz Zourek).

Ennek az etikai szervnek a felváltása valami észszerűbb formációval nem tűnik megalapozatlan felvetésnek, azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy az Európai Bizottságot összességében nem ez a háromfős testület, hanem elsősorban az Európai Parlament ellenőrzi.

A Szerződések⁷ előírják, hogy az Európai Bizottság tagjainak függetlenségéhez nem férhet kétség, és hogy a biztosoknak feddhetetlen és tartózkodó magatartást kell tanúsítaniuk a hivatali idejük alatt és azt követően is, a tagállamok pedig nem kísérelhetik meg befolyásolni európai biztosaikat feladataik ellátásában. A magatartási kódex meghatározza, hogy az európai biztosoknak a gyakorlatban miként kell eleget tenniük a függetlenségre és a feddhetlenségre vonatkozó kötelezettségeiknek. A Bizottság az első ilyen kódexet 1999-ben hozta létre. A legutóbbi változat 2018-ban lépett hatályba, figyelemmel az Európai Parlament 2015-ben elfogadott határozatában foglalt javaslatokra.

Az Európai Parlament Jogi Bizottságának szerepe ugyanis különösen jelentős a Bizottság ellenőrzésének frontján. Az egyik fő követelmény az Európai Bizottság tagjaival szemben, hogy érdekeltségi nyilatkozatot kell tenniük. E közzétételre kerülő nyilatkozatban a biztosoknak be kell számolniuk az elmúlt tíz évben betöltött valamennyi tisztségükről, minden olyan pénzügyi érdekeltségükről, amely összeférhetlenséget okozhat, valamint a tagságukról olyan testületekben, amelyek célja a közfeladatok ellátásának befolyásolása. Ez a kötelezettség a biztosjelöltekre és a Bizottság megválasztott elnökére is vonatkozik. Az Európai Parlament Jogi Bizottságának hatáskörébe tartozik, hogy elvégezze az érdekeltségekre vonatkozó nyilatkozatok érdemi vizsgálatát,

⁷ Az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió működéséről szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2012/C 326/01).

amelynek célja annak értékelése, hogy a nyilatkozat tartalma megfelel a valószínűségnek, valamint a Szerződésekben és a biztosok magatartási kódexében foglalt kritériumoknak és elveknek, és nem következik belőle összeférhetlenség.

Az Európai Parlamentnek nemcsak az Európai Bizottság összetételét áll jogában jóváhagyni, de a testületet felosztatni is – gondoljunk csak a Santer-bizottság esetére⁸ 1999-ben, amelyet a Parlament csak azért nem oszlatott fel, mert az még azelőtt leköszönt, hogy az EP lemondásra kényszeríthette volna.

Ami az európai parlamenti képviselők felelősségre vonását illeti a Parlamenten belül, kicsit hasonlóan a bizottsági formációhoz, az EP-ben tanácsadó testület működik a képviselői magatartási kódex értelmezésére. A tanácsadó bizottság öt tagból áll, akiket az elnök hivatali ideje kezdetén az Alkotmányügyi Bizottság és a Jogi Bizottság elnökségi tagjai és koordinátorai közül a képviselők tapasztalata és a politikai kiegyensúlyozottság figyelembevételével nevez ki. A tanácsadó bizottság minden egyes tagja rotációs alapon, hat hónapig tölti be az elnöki tisztséget. Amennyiben okkal feltételezhető, hogy valamely európai parlamenti képviselő megszeghette e magatartási kódexet, az elnök az ügyet a tanácsadó bizottság elé terjesztheti. A tanácsadó bizottság megvizsgálja a vélt szabálysértések körülményeit, és meghallgathatja az érintett képviselőt, következtetései alapján pedig ajánlást nyújt be az elnöknek a lehetséges döntésre vonatkozóan. Az ilyen tárgyú vizsgálatok az EP háza táján ezzel véget is érnek, más intézmény nem gyakorol kontrollt afelett, hogy mi zajlik az intézményben etikai téren.

A fentiekben felvázolt rendszert részben még tovább színezi az Európai Ombudsman szerepe, amelynek célja a hivatali visszaélésekről szóló panaszok kivizsgálása, s amely 2018-ban – a Parlamenthez hasonlóan – bátran állást foglalt Martin Selmayr, Juncker bizottsági elnök kabinetfőnökének puccs-szerű főtitkári pozícióba juttatása⁹ kapcsán. Azonnali eredménnyel ugyan nem járt ez a kiállítás, s bár Selmayr bő félévvel később valóban távozott a poszt-ról, ez inkább az európai választások kimenetelével állt összefüggésben, mint a többi intézmény tiltakozásával.

⁸ Európai Parlament: *Az EU története: Lemond az Európai Bizottság* (2010. június 10.).

⁹ Georgi Gotev: *Parliament Calls for Selmayr's Resignation in Landslide Vote. Euractiv*, 2018. december 4.

„[M]int egy nyári ruha mellénye: rövid és céltalan”¹⁰

Nem segít az ügynek, hogy az Európai Parlament jelentésalkotásának sajátossága a gombhoz varrni a kabátot: a vélemények ennek megfelelően mindig előbb elkészülnek, mint azok a jelentések, amelyekhez fűzik őket. Időrendi sorrendben haladva a Jogi Bizottság társbizottságként előterjesztett, óvatos, terjedelmét illetően egy oldalnál rövidebb javaslatait¹¹ tehát elsősorban az a helyzetfelismerés jellemzi, hogy egy radikális reformon elsősorban maga a Jogi Bizottság veszíthet sokat. Ebből adódóan a javaslatok középpontjában az áll, hogy amennyiben sor kerül egy független etikai testület létrehozatalára, annak elsődleges hatásköre az lenne, hogy előkészítse a Jogi Bizottság döntéshozatalát a Bizottsággal kapcsolatos összeférhetlenségi ügyekben. A Jogi Bizottság pedig ennek megfelelően – a kérdéssel kapcsolatos hatáskörét teljes mértékben megőrizve – azt követően döntsön az összeférhetlenség fennállásáról, hogy megkapta az említett független, szakértőkből álló tanácsadó testület nem kötelező erejű ajánlását.

A Jogi Bizottság e néhány gondolatból álló javaslatcsomagjához képest az Alkotmányügyi Bizottság jelentése¹² egy teljesen más koncepciót képvisel. A fentiek ismeretében egy ilyen széttagolt etikai kontrollrendszert észszerűnek tűnik, ha nem is felváltani, de legalábbis megreformálni. Sajnos azonban nem ez történt, mivel egy lehetséges racionális reform ötlete az európai politikai pártok szokásos befolyásszerzési törekvéseinek áldozatává vált.

„[M]ikor belevág a szövetbe, még nem lehet tudni: felöltő lesz-e belőle vagy nadrág”¹³

A Daniel Freund-féle jelentés¹⁴ tartalmának górcső alá vételét megelőzően fontos rámutatni a jelentéstevő politikai motivációjára, amely túlmutat azon, hogy az etikai szabályok számonkérése természetes módon része a zöldek

¹⁰ Rejtő Jenő: *A szőke ciklon*. Budapest, Alexandra, 2016.

¹¹ Európai Parlament: *Véleménytervezet a Jogi Bizottság részéről az Alkotmányügyi Bizottság részére az uniós intézmények átláthatóságának és feddhetetlenségének egy független uniós etikai szerv létrehozása révén történő megerősítéséről [2020/2133(INI)]* (2020. október 28.).

¹² Európai Parlament: *Jelentéstervezet az uniós intézmények átláthatóságának és feddhetetlenségének egy független uniós etikai testület létrehozása révén történő megerősítéséről [2020/2133(INI)]* (2021. január 20.).

¹³ Rejtő (2016): i. m.

¹⁴ Európai Parlament (2021): i. m.

politikai agendájának. Ha az európai pártpolitikai viszonyokat áttekintjük, láthatjuk, hogy a három uniós intézmény csúcsvezetői pozícióinak elosztásakor az Európai Zöldek annak ellenére nem jutottak tisztséghez, hogy alapvetően nem teljesítettek rosszul az európai választásokon, a negyedik helyre futottak be. Egy független etikai testület vezetői pozíciója minden szempontból tökéletesen megfelel a zöldek elképzeléseinek és politikai érdekérvényesítési módszereinek. Nem utolsósorban pedig a német koalíciós kilátások, vagyis egy fekete-zöld, tehát a CDU és a Zöldek alkotta koalíció esetén is tökéletes felületet kínál arra, hogy a Zöldek megerősítsék politikai erejüket.

Mindezek figyelembevételével tehát a Freund-féle jelentés politikai szempontból érthető módon ambiciózus, mindemellett azonban tartalmi szempontból érthetetlen módon következtelen. Az elképzelés középpontjában, szemben a JURI Bizottság mérsékelt javaslataival, elsősorban az áll, hogy egy olyan új uniós etikai testületet kell létrehozni, amelyre, a biztosokra, képviselőkre és az intézményi személyzetre vonatkozó etikai szabályok végrehajtására vonatkozó valamennyi hatáskör átruházható.

A testület összetételére nézve is pontos elképzeléssel rendelkezik, amelynek megfelelően az etikai testületnek kilenc tagból kell állnia, közülük hármat a Bizottságnak kellene kiválasztania, hármat a Parlamentnek kellene megválasztania, hármat pedig az Európai Bíróság, a Számvevőszék volt elnökei, valamint a volt uniós ombudsmanok közül kellene kinevezni. A testület egy elnök és két alelnök irányítása alatt működne, a jelentéstevő szándékai tehát az elnöki pozícióval kapcsolatban nyíltak. Mivel a jelentéstevő a tervezett etikai testületi hatáskörök között az európai ombudsman jogköreit is felsorolta, arra vélhetően ezek után már nem is lesz szükség...

„Maga sem tudta, hogy mit akar, de abból nem engedett”¹⁵

...bár annyiban talán mégis, hogy a jelentéstevő javaslata szerint a független uniós etikai testület határozatainak jogilag kötelező erejűnek kell lenniük, de azokkal kapcsolatban lehetőséget kell adni az uniós ombudsmanhoz benyújtandó panaszra, az Európai Bíróság előtti jogorvoslatra.

A személyi hatályt illetően az előadó azt is javasolja, hogy az terjedjen ki a biztosokra, a parlamenti képviselőkre és a személyzeti szabályzat hatálya alá tartozó, a részt vevő intézményeknél dolgozó személyzetre megbízatásuk

¹⁵ Rejtő Jenő: *Az ellopott futár*. Szarvas, Adamo Books, 2018.

vagy szolgálati idejük előtt, alatt és után is – mindezzel kapcsolatban a legfőbb nehézséget ránézésre a szolgálati idő előtti ellenőrzés jelentheti, hiszen ehhez minden bizonnyal jövőbe látó képességekre van szükség.

Azt pedig, hogy mindez a Szerződésekkel, az azokon alapuló magatartási kódexekkel és eljárási normákkal teljes mértékben ellentétes, a jelentéstevő az Európai Bíróság gyakorlatából jól ismert Meroni-elv¹⁶ segítségével kívánja áthidalni. A Freund-jelentés megfogalmazása szerint ugyanis ez a jogelv lehetővé teszi az uniós intézmények hatásköreinek külső szervekre történő átruházását. A Bíróság ezzel szemben a Meroni-ügyben kifejezetten szűkítette a delegáció eseteit, és kimondta, hogy az átruházó csak akkor delegálhat hatásköröket, ha azzal a hatáskörrel maga a delegáló szerv is rendelkezik, csak pontosan meghatározott végrehajtási feladatok ruházhatók át, legfőképpen pedig az átruházás nem zavarhatja meg a Szerződések által meghatározott intézményi egyensúlyt az európai intézmények között. A jelentéstevő ezzel szemben ellenőrzési, valamint tanácsadói, vizsgálati és végrehajtási hatáskörökkel is szeretné felruházni az új etikai testületet. Az intézményközi egyensúly vonatkozásában igencsak kérdéses: jogszerűnek tekinthető-e, hogy az immáron omnipotens független etikai testület nemcsak a már létező parlamenti és bizottsági etikai szervezeteket és az európai ombudsmant gyűrné maga alá, és az uniós átláthatósági nyilvántartás felett is rendelkezne, de a Parlamentnek a Bizottság felett gyakorolt, Szerződésben garantált ellenőrzési jogkörét is teljes mértékben elvonná.

Daniel Freund jó parlamenti szokások szerint annak nyilvánosságra hozatalát néhány héttel megelőzően kiszivárogtatta a jelentéstervezetet, és egy webinariumra is sort kerített Věra Jourová uniós biztos részvételével. A Bizottsághoz nyilvánvalóan eljutott a *leak*, mivel a webinarium során Jourová még megbízóleveléhez képest is visszafogottabban fogalmazott, és gyakorlatilag kizárta annak a lehetőségét, hogy a Bizottság olyan javaslatot tegyen az etikai bizottságra, amely az eddigi struktúrákat bekebelezné, s magával a reformmal kapcsolatban is egy távolabbi időpontot helyezett kilátásba.

¹⁶ Az Európai Unió Bíróságának a C-9/56 sz. Meroni & Co., Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority of the European Coal and Steel Community ügyben hozott 1958. június 13-ai ítélete.

„[E]gy okos embert csak kétszer lehet becsapni!”¹⁷

A fenti feltételek mellett tehát nincs az az értelmezése az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés intézményközi megállapodásokról rendelkező 295. cikkének, amely lehetőséget teremtene arra, hogy jogsértés nélkül létrehozható legyen egy ilyen széles hatáskörököt magában foglaló etikai testület – amint azt a Bizottság óvatos hátrálása is mutatja.

Ezek után a zöldek már csak abban bízhatnak, hogy kellő támogatást szereznek a szintén Pascal Durand által jegyzett jelentéstervezet¹⁸ mellett, amely az Európai Parlament általuk remélt, de a valóságban sajnos nem létező kezdeményezési jogkörét lenne hivatott, szintén rejtői fordulatokon keresztül megalapozni. Miután azonban a szokás szerint kissé későn ébredő jobboldal a jelek szerint lassan eljut arra a szintre, hogy hajlandó legyen – legalábbis a politikai erőviszonyok keretein belül – blokkolni a túlzásokba esett zöldpárti ötletet, a zöldeknek várhatóan kevesebb kell beérniük, mint egy negyedik uniós csúcspozíció.

2021. február 9.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió működéséről szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:C2012/326/01&from=EN>
- Az Európai Unió Bíróságának a C-9/56 sz. Meroni & Co., Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority of the European Coal and Steel Community ügyben hozott 1958. június 13-ai ítélete. Európai Parlament: *Az EU története: Lemond az Európai Bizottság* (2010. június 10.). Online: https://multimedia.europarl.europa.eu/hu/history-fall-of-the-santer-commission_V001-0004_ev
- Európai Parlament: *Jelentéstervezet az uniós intézmények átláthatóságának és feddhetetlenségének egy független uniós etikai testület létrehozása révén történő megerősítéséről [2020/2133(INI)]* (2021. január 20.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/AFCO-PR-663273_HU.pdf
- Európai Parlament: *Véleménytervezet a Jogi Bizottság részéről az Alkotmányügyi Bizottság részére az uniós intézmények átláthatóságának és feddhetetlenségének egy független uniós etikai szerv létrehozása révén történő megerősítéséről [2020/2133(INI)]* (2020. október 28.) Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/JURI-PA-657482_HU.pdf

¹⁷ Rejtő Jenő: *Az elátkozott part*. Budapest, Magvető, 1964.

¹⁸ European Parliament: *Draft Opinion of the Committee on Legal Affairs for the Committee on Constitutional Affairs on Parliament's Right of Initiative [2020/2132(INI)]* (2020. november 11.).

Petri Bernadett

- European Commission: *Mission Letter: Věra Jourová Vice-President for Values and Transparency* (2019. december 1.). Online: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-jourova-2019-2024_en.pdf
- European Parliament: *Draft Opinion of the Committee on Legal Affairs for the Committee on Constitutional Affairs on Parliament's Right of Initiative [2020/2132(INI)]* (2020. november 11.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/JURI-PA-657481_EN.pdf
- European Parliament: *Report on Commissioners' Declarations of Interests – Guidelines [2016/2080(INI)]* (2016. október 28.). www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0315_EN.html
- Gotev, Georgi: Parliament Calls for Selmayr's Resignation in Landslide Vote. *Euractiv*, (2018. december 4.). Online: www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/parliament-massively-votes-for-selmays-resignation/
- Petri Bernadett: *Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 29. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/29/ockham-borotvaja-a-jogi-bizottsagban-az-uj-biztosjeloltek-osszeferhetlensegi-vizsgalata>
- Rejtő Jenő: *Az elátkozott part*. Budapest, Magvető, 1964.
- Rejtő Jenő: *Piszkos Fred közbelép*. Szentendre, Mercator Stúdió, 2014.
- Rejtő Jenő: *A szőke ciklon*. Budapest, Alexandra, 2016.
- Rejtő Jenő: *A tizennégy karátos autó*. Alexandra, 2016.
- Rejtő Jenő: *Az ellopott futár*. Szarvas, Adamo Books, 2018.
- The Greens: *Time to Guarantee Ethics and Integrity in the EU*. (2019. július 4.). Online: www.greens-efa.eu/en/article/news/time-to-guarantee-ethics-and-integrity-in-the-eu

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.